

Reactie van StopUMTS op het Zwitserse Onderzoek

8 juni 2006, 22:00 (bijgewerkte versie), stopumts.nl

PDF-versie: http://www.stopumts.nl/pdf/persbericht_zwitserland.pdf

Dinsdagmorgen vroeg verraste staatssecretaris Van Geel de Nederlandse televisiekijkers door al enkele uren voor de afgesproken vrijgave van de onderzoeksresultaten met de uitslag van het Zwitserse onderzoek naar buiten te komen. De Zwitserse wetenschappers hadden wat het welzijn betreft geen statistisch significante verschillen gevonden tussen niet-blootstelling en kortstondige blootstelling aan de straling van een UMTS zender. Van Geel trok hieruit de conclusie dat UMTS volkomen veilig is en dat gemeentes hun verzet kunnen staken.

Dat Van Geel te gretig was met zijn conclusie bleek al direct na het lezen van de publicatie van de resultaten van het Zwitserse onderzoek die pas na 13:00 beschikbaar kwam. Wat blijkt: de onderzoekers stellen dat uit dit onderzoek juist geen conclusies te trekken zijn over continue blootstelling aan de straling van UMTS zenders. Er is namelijk slechts onderzocht of er acute klachten ontstaan tijdens slechts 45 minuten blootstelling.

Helaas had RTL4 zoveel vertrouwen in de uitspraak van de heer van Geel, dat de mededeling dat UMTS onschadelijk is, kritiekloos overgenomen werd. Vervolgens heeft ANP hier een artikel over geschreven en uiteindelijk verscheen dat weer in het NOS Journaal. De avondkranten namen het bericht al te gretig over.

Daarna verschenen echter de kritieken. Prof. dr. ir. Zwamborn reageert bijvoorbeeld in het Reformatorisch Dagblad. Hij stelt dat de conclusie van Van Geel te kort door de bocht is, omdat dit onderzoek slechts naar de korte termijn effecten gekeken heeft en dat er nog helemaal niets bekend is over de gevolgen van continue blootstelling. De GGD's reageren op eenzelfde manier. Van Geel wordt dus teruggefloten, niet alleen door stopUMTS, maar ook door gerenommeerde wetenschappers en de landelijke GGD's. De eerste signalen van de gemeentes zijn ook duidelijk: zij zien geen aanleiding om hun UMTS-moratorium op te heffen.

Op StopUMTS stond al maanden geleden het persbericht van de Zwitserse wetenschappers waarin zij melden dat uit het onderzoek geen conclusies getrokken konden worden en dat ze geen basis kunnen zijn voor beleidsveranderingen.

Vriend en vijand zullen het met StopUMTS eens zijn dat slechts epidemiologisch onderzoek uit kan sluiten of de continue blootstelling aan de straling van GSM, UMTS zendmasten en andere bronnen van hoogfrequente elektromagnetische straling (denk aan de DECT huistelefoon en de draadloze WLAN en WIFI netwerken) schadelijk is.

In dat kader is er eind april een zeer interessant onderzoek uit Oostenrijk gepubliceerd in een wetenschappelijk tijdschrift. Het is het achtste epidemiologisch onderzoek dat gekeken heeft naar de gezondheidseffecten van de continue blootstelling aan straling van GSM zenders. Bij epidemiologisch onderzoek wordt gekeken naar de effecten op langere termijn onder een grote groep proefpersonen. Epidemiologisch onderzoek was ook het type onderzoek dat de doorslag gaf bij het decennialange getouwtrek over de al dan niet aanwezige schadelijkheid van asbest en roken.

In het Oostenrijkse onderzoek is rekening gehouden met allerlei factoren die invloed kunnen hebben op de uitkomst. Zo is er ook gecorrigeerd naar de eventueel aanwezige angst voor zendmasten. Ook is de stralingsdichtheid in de woning werkelijk gemeten in plaats van een benadering hiervan waarbij slechts naar de afstand tot de zendmast gekeken wordt. De onderzoekers vonden een statistisch significante sterke toename van hoofdpijn bij mensen die aan meer straling

blootgesteld waren. Ook het vóórkomen van koude handen en voeten en van concentratieproblemen was statistisch significant verhoogd onder deze groep mensen.

Woordvoerders van Monet en van de ministeries van VROM en EZ stellen vaak dat er duizenden onderzoeken zijn gedaan naar de effecten van straling en dat geen van die onderzoeken een effect aantoonde. Dat is **pertinent** onwaar. Er zijn zeer veel wetenschappelijke gedegen onderzoeken die effecten aantonen. De WHO en de Gezondheidsraad vinden echter geen onomstotelijk bewijs dat uit die effecten grote gezondheidsklachten te verwachten zijn. Datzelfde is echter ook het geval bij roken; ook daar is niet onomstotelijk te bewijzen dat het schadelijk voor de gezondheid is. Wat epidemiologische onderzoeken betreft, waarbij gekeken is naar de effecten van **continue blootstelling** aan straling van GSM zenders, zijn er slechts acht onderzoeken uitgevoerd en in al deze acht onderzoeken werd een statistische significante toename van klachten gevonden.

Zoals hierboven al vermeld, kunnen alleen epidemiologische onderzoeken een antwoord geven op de vraag of iets op de langere termijn veilig is. Gezien de aanwijzingen (acht studies die zonder uitzondering schadelijke effecten vinden) is de conclusie van Van Geel, dat permanente blootstelling aan de straling van UMTS zenders veilig is, wetenschappelijk niet te onderbouwen.

Het Zwitserse onderzoek, een provocatieonderzoek waar gekeken is naar de directe gevolgen van zeer kortstondige blootstelling, is in feite dus irrelevant, maar toch is het interessant op te merken dat er flink wat haken en ogen kleven aan dit onderzoek. Zo is het verwonderlijk dat er geen echt UMTS basisstation in het laboratorium stond, maar dat gebruik is gemaakt van een frequentiegenerator die een signaal genereert dat slechts *lijkt* op dat van een UMTS basisstation. Tevens werkte dit virtuele basisstation slechts op een fractie van zijn zendcapaciteit, vergelijkbaar met een situatie waarin geen telefoongesprekken of netwerkverbindingen actief zijn en slechts het organisatiekanaal actief is. Het organisatiekanaal zendt alleen berichten in de trant van: “ik ben een UMTS basisstation en UMTS telefoons kunnen met mij contact opnemen”. Er vlogen geen filmpjes, gesprekken en websites door de lucht in het laboratorium, waardoor de dichtheid van de straling vele malen lager was dan die in een werkelijke situatie zal zijn.

Daarnaast is in het onderzoek geen rekening gehouden met de vóórbelasting van de deelnemers. Mensen die klachten ondervinden van de blootstelling aan straling weten dat deze effecten niet meteen verdwijnen zodra de blootstelling stopt. De klachten kunnen uren nadien nog aanwezig zijn. Denk bijvoorbeeld aan concentratieproblemen en hartritmestoornissen. Als de deelnemers dus eerst door het universiteitsgebouw moeten lopen waar ze bijvoorbeeld hartkloppingen krijgen door de blootstelling aan de straling van WLAN zenders, dan hebben ze die hartkloppingen waarschijnlijk nog steeds tijdens het onderzoek in het laboratorium. Zelfs bij de placebablootstelling (waar de zender in het lab dus uitstond) zullen ze dus nog steeds klachten ondervinden van de vóórblootstelling.

Ook is het onderzoek gehouden met uitsluitend mensen die niet roken, weinig koffie drinken, weinig alcohol drinken, goed slapen, niet dik zijn, niet linkshandig zijn, niet jonger dan 20 of ouder dan 60 zijn en niet ziek zijn. De resultaten slaan dus slechts op een minderheid van de bevolking.

Wij vinden het vreemd, dat er geen onderzoeksrapport is. Er is slechts een publicatie van 38 bladzijden met dubbele regelafstand waarin de resultaten bekend gemaakt worden. Bij het TNO COFAM was wel een rapport beschikbaar en dit bestond uit 89 bladzijden en daarin werden alle details getoond. Welke meetapparatuur wordt gebruikt, hoe wordt er gemeten, hoe ziet het UMTS signaal er werkelijk uit, op welke manier zijn de ruwe cijfers gecorrigeerd? Dit is slechts een klein deel van de vragen waar dus nooit een antwoord op gevonden zal worden. Prof. dr. ir. Zwamborm zou ook graag meer inzicht hebben in de manier waarop de cijfermatige correcties uitgevoerd zijn. Vooral de “multiple endpoint adjustments”, waar geconstateerde effecten mee weggeredeneerd zijn,

wekken argwaan. Het onderzoek is dus feitelijk een “zwarte doos” met “een uitkomst”, maar het is onmogelijk om te discussiëren over deze uitkomst. Wat is er met het belastinggeld gebeurd? Hebben we geen recht om precies te weten wat er onderzocht is en hoe dat gedaan is?

Los van de uitkomst is StopUMTS niet blij met de gang van zaken, in het bijzonder niet met de communicatie van de staatssecretaris van VROM. StopUMTS roept de overheid en de telecomindustrie op om *relevant* epidemiologisch onderzoek te repliceren. Het lijkt erop dat –net als bij asbest en roken het geval was- de partijen met commerciële belangen (industrie én overheid) weigeren relevant onderzoek te repliceren.

StopUMTS zal binnenkort zelf wetenschappelijke onderzoeken opzetten en hiervan de resultaten bekendmaken. Het vertrouwen in de objectiviteit van industrie, overheid en Gezondheidsraad (die nog steeds geen prioriteit geeft aan epidemiologisch onderzoek in haar advies) is de afgelopen dagen helaas verder gedaald.

StopUMTS blijft bij het standpunt dat langdurige blootstelling aan hoogfrequente elektromagnetische straling resulteert in biologische effecten (wetenschappelijk bewezen) en dat de blootstellingslimieten sterk verlaagd moeten worden omdat de aanwijzingen (nóg geen keiharde bewijzen) voor gezondheidsschade talrijk zijn. Belangrijk: dit betekent geenszins dat mobiele communicatie verboden moet worden, er dienen alleen alternatieven ontwikkeld te worden die geen biologische effecten geven. Dat is gezien de huidige stand van de techniek zeker geen onmogelijke opgave.

Referenties:

Het Oostenrijkse onderzoek:

Subjective symptoms, sleeping problems, and cognitive performance in subjects living near mobile phone base stations. Een samenvatting: <http://www.stopumts.nl/doc.php/Artikelen/1142>

Een duidelijk overzicht van alle (soorten) onderzoeken met betrekking tot de relatie tussen gezondheidseffecten en de blootstelling aan hoogfrequente elektromagnetische straling.

<http://www.stopumts.nl/doc.php/Artikelen/936>

Overzicht van de 8 epidemiologische onderzoeken naar de effecten van continue blootstelling

<http://www.stopumts.nl/bron.php/1.2>

Zwamborn: „Umts-studie laat nog vragen open”, Reformatorisch Dagblad

<http://www.stopumts.nl/doc.php/UMTS%20in%20de%20media/1155>

GGD's trekken aan de alarmbel, Stentor, Reformatorisch Dagblad

<http://www.stopumts.nl/doc.php/UMTS%20in%20de%20media/1165>

Gezondheidsraad: Voorstellen voor onderzoek naar effecten van elektromagnetische velden (0 Hz - 300 GHz) op de gezondheid

<http://www.gr.nl/pdf.php?ID=1371&p=1>